

מראי מקומות- שבועות ט"ו

- (א) **וכן תעשו לדורות- ע' בפני יהושע שהביא מש"כ רש"י על התורה דע"כ דרש"י וכן תעשו לדורות, שהרי כבר צוה משה לעשות המשכן וכל כליו, ולמה ה' צריך לומר וכן תעשו. ועוד, ודאי לא ה' צריך לומר "וכן תעשו, אלא "כן" תעשו, וא"כ משמע דקאי אלדורות. ומה דאמרי' דלמדין משם גם לענין הוספת העיר, ולא רק לענין הוספת העזרה, אע"פ דקרא כתי' לענין המשכן, פי' הפנ"י שהוא משום דירושלים דומה למחנה ישראל שהי' במדבר, וכי היכי דלענין מחנה שכינה בעינן כל הני כדי להוסיף המקום ולהוסיף קדושה, כן לענין שאר המחנות, וכן לענין ירושלים, שיש בהם ג"כ קדושה, צריכים כל הני כדי להוסיף או לגרוע המקום. אולם עדיין כ' להק', מנין לנו דצריכין כל דינים אלו לדורות, אולי מעשה שנעשה בימי משה ובימי שלמה כך ה' [ולכאור' כוונתו בקר', דאולי הא דוכן תעשו קאי רק אהא דהדבר מסור לב"ד הוא להוסיף ולגרוע, אבל מהכ"ת דבעינן כל הני, מלך, וכו']. וביאר דכיון דכתיב וכן תעשו לשון רבים, ע"כ קאי אהא דכתי' לעיל מיני', בסוף פ' משפטים, דהקב"ה אמר לו למשה לעלות עם נדב ואביהו וע' זקנים, וגם יהושע הלך עמהם, וי"ל דקרא דוכן תעשו בא להורות דצריכים כולם כדי לקדש קדושת המשכן, ע"ש באריכות.**
- (ב) **וכן תעשו- ע' רש"י דכ' דשתי תודות נלמדו מהא דנחמ"י בן חכלי. והק' המהר"ץ חיות, איך ה' עזרא [צ"ע למה כ' עזרא, הרי רש"י כ' דנחמ"י ה"ן] יכול לחדש דבר מעתה אם אין לו שום מקור בתורה, הרי אין נביא רשאי לחדש דבר. ובפרט שהוא כנגד דין תורה, שהרי א' נאכלת וא' נשרפת, ואמרי' דע"פ נביא נאכלת, אף דפסול ביוצא. ואין לומר דהוראת שעה היתה, שהרי קובעין דין זה להלכה לדורות, והניח בצ"ע. אולם בפ"י הר"ח א"י פי' אחר, דלא כרש"י, אלא דזהו נלמד ממלואים. ופי' הרשב"א, דכוונת הר"ח הוא דהב' תודות במקום המלואים הם. אלא דהק' דבמלואים לא ה' חמץ, שכל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתורה ושתי הלחם, וא"כ איך ילפי' מאיל המלואים לחנך בלחמי תודה שהם חמץ, והניח בצ"ע.**
- (ג) **אין העזרה מתקדשת אלא בשירי מנחה- הביא הרשב"א מהר"י מיגש, דהיינו דאין העזרה מתקדשת באכילת לחמי תודה כשאר העיר, אלא מתקדשת באכילת הכהנים את שירי מנחה. ודייק הרשב"א מדבריו, דצריך דוקא אכילת הלחמי תודה והשירי מנחה כדי לקדש העיר והעזרה. ותמה עליו, א"כ איך אמרי' לקמן דהפנימית נאכלת מדינא, ושלא ע"פ נביא, למ"ד זו אחר זו משום דאתי חיצונה קמא וקידשה לי', והא לא מקדש עד דאכלי כהנים שם. ולכן חולק הרשב"א עליו, וס"ל דאין הדבר תלוי באכילה בפועל, אלא דמתקדשת ע"י מה שיהי' יכול להיות נאכל שם לאחר קדושתו נגמרת, אבל אין הקדושה עצמה נגמרת ע"י האכילה.**
- (ד) **אלא בשירי מנחה- ע' במקדש דוד (א', ב'), שכ' בשם הירושלמי דצריכים להיות מאפה תנור דוקא. וכן דייק מדברי הריטב"א כאן, דכ' דצריך "לחם". וביאר המקד"ד, דאע"ג דא"א לקדש בחמץ דומיא לירושלים, אבל עכ"פ צריך לקדש בלחם דוקא, וזה שייך רק במאפה תנור, ולא במחבת ומרחשת, דלא חשיבי לחם. ובזה ביאר למה מקדשין דוקא בשירי מנחה, ולא בחטאת ואשם, דג"כ דברים של אוכל נינהו, ולפי הנ"ל א"ש.**
- (ה) **אפשר דמקדש שתי הלחם בעצרת- הק' המהרש"א, למה לא דחה הגמ' דא"כ למה לא המתין שלמה המלך עד עצרת לחנך הבית המקדש, שהרי מבואר דחנוכת הבית ה' בסוכות. ומדלא המתין עד עצרת, ע"כ היינו משום שאי"צ להיות חמץ (כן נראה בכוונתו, וע' ברש"ש מה שהעיר על קו' המהרש"א). ותי' דכיון דזה ה' תחלת קדושתו, וכבר נגמר הבנין בסוכות, א"כ לא ה' אפשר להמתין כ"כ עד שבועות, דא"כ יהי' ביטול הרבה עבודת בהמ"ק. משא"כ אם הנדון ה' רק להוסיף על העזרה, אז י"ל דכיון דאין כאן ביטול עבודת בהמ"ק, א"כ שפיר יש להק' דלמה לא המתינו עד עצרת.**

דזהו דוקא לענין דברים שהיו ממש במשכן, דכתי' וכן תעשו, אבל לענין לחמי תודה, שלא למדנו משם אלא מעזרא מדברי קבלה, הכל מודים דכל דלא אפשר לא צריך [ולכאור' זה א"ש רק לשי' רש"י, אבל לשי' הר"ח שהבאנו למעלה, דלמדנו לחמי תודה ממלואים, לכאור' עדיין ק', וצ"ע].

(י) **ת"ר שיר של תודה... ואומר ארוממך- כ'** **הרש"ש** דצריך לומר "ו"אומר לפי שי' רש"י, דשיר של תודה היינו מזמור לתודה, וא"כ הו"ל ארוממך אמירה אחרת. אבל שי' הרמב"ם הוא דשיר של תודה היינו מזמור שיר חנוכת, וא"כ לפי"ז גרסי' "אומר ארוממך". וע"ע בהג' ראמ"ה דכ' דאף גירסתנו ק' לרש"י, דהול"ל "וחזור ואומר וכו'", דהא ארוממך הוא קודם בספר תהלים ממזמור לתודה, וצ"ע.

(יא) **ושיר של פגעים- פרש"י**, יושב בסתר עליון. וביאר, דאומרה משום דבהקמת המשכן אמר משה ויהי נועם. והק' המהרש"ל, א"כ למה אמר יושב בסתר, הול"ל ויהי נועם. וע"ש לעיל מזה, שכ' שאמרו שיר זה להבריה המזיקין. וע"ע בתורת חיים שהאריך בדעת רש"י. **וע"ע בחתם סופר**, שהק' דאין מותר לומר פסוקים להבריה המזיקין, הרי אסור להתרפאות בדברי תורה. ותי' דאין שייך איסור זה אלא דוקא בקראי שלא נתקן לשם כך, משא"כ הנך קראי, דתקנו משה מתחלה כדי להבריה המזיקין, שפיר מותר לאומרן לשם כך.

(יב) **עד כי אתה ד' מחסי- כ' תוס'** משום דעד כאן מדברים באויבים, אבל אח"כ אין הפסוקים מדברים בזה. והק' הריטב"א דבבית ראשון לא היו להם אויבים, וא"כ לכאור' אין שייך טעם זה לומר כן. אלא ביאר דהטעם הוא משום שיש ששים תיבות עד כי אתה ד' מחסי, כנגד הששים גבורים סביב למטתו של שלמה. **וע"ע בחתם סופר**, שכ' דמה דאמרי' דאומר עד כי אתה ד' מחסי, זהו רק למ"ד שיר של פגעים, אבל למ"ד שיר של נגעים, אמרי' כל הפרק, דרק בסוף הפרק כתי' כי נגע לא יקרב באהליך.

(יג) **אמר ר' יוחנן ברוקק- כ' הרשב"א** דנמצא שיש ג' חלוקות. א) להגן מותר, ויש בכלל זה

(ו) **בעינן קידוש בשעת הבנין- כ' הריטב"א** דהמקור לדין זה הוא מדכתי' ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן וימשח אותו ויקדש אותו.

(ז) **אין בנין מקדש דוחה יום טוב- הק' תוס' מהא דאי' בר"ה (ל.) דאולי נבנה בלילה או בחמיסר בניסן, ותי' דהנ"מ בית שלישי, שהוא עשוי מאליו בידי שמים. והק' החתם סופר**, הא גם בשמים שובתים בשבת וביו"ט, וא"כ איך בונים ביו"ט. ותי' ע"פ מש"כ תוס' בשבת (צה:) דבעצם מלאכת בנין מותר ביו"ט משום דין מתוך, כיון דמגבן מותר ביו"ט, שהוא מלאכת בונה, ורק משום שבות אסורו [ואין להק' דעכ"פ צריך להיות אסור משום שבות, א' משום דאין שבות במקדש (ויש לדרן בזה, דהא עדיין אין כאן בהמ"ק, וא"כ י"ל דשפיר שייך שבות), ב', הגמ' דידן רוצה לפרש מעיקר דין תורה אם צריך להיות החנוכה הבית ע"י שתי הלחם, וא"כ אין שייך להביא משום הא דשבות]. **אלא דהק'**, דא"כ איך שייך לומר משום דאין בנין בהמ"ק דוחה יו"ט, הרי אין כאן דחיי'. וציינן החת"ס לדבריו בשבת שם, דכאן אין הבנין כולל רק מלאכת בונה, אלא יהי' גם ממרח, ומכה בפטיש. ומה שמותר לבנות ביו"ט, היינו רק אם כל האיסור הוא בונה, וכמו נטיית אהל וכדו'. וא"כ, כיון דהבהמ"ק כבר נבנה למעלה, א"כ אין עוד לעשות אלא כמו נטיית אהל למטה, וממילא אין איסור לשמים לבנות הבהמ"ק ביו"ט. ויש להוסיף, כשהקשיתי למור"ר הרה"ג ר' משה בראון שליט"א על תוס' הנ"ל בשבת דכ' דבונה מותר מה"ת ביו"ט מגמ' זו דמבואר דבין בהמ"ק אינו דוחה יו"ט, השיב לי בפשיטות דמתוס' הנ"ל אין היתר לבנות בהמ"ק ביו"ט, משום דדרשי' לכם ולא לגבוה, וא"כ אין שום היתר לעשות מלאכות ביו"ט משום צורך גבוה, וצ"ע למה החת"ס מיאן בתי' זו.

(ח) **אין בנין המקדש דוחה יו"ט- הק' בהג' ראמ"ה**, אם אי אפשר בענין אחר, א"כ הו"ל כמכשירי עבודה דא"א לעשותן מקודם, דדוחין אפי' שבת. וכ' דאולי כיון דלא כתיבי תודות ומנחה בתורה, לא דחו.

(ט) **הלכך לא אפשר- וכל דלא אפשר אינו מעכב. והק' הריטב"א**, הא אמרי' לקמן דלמ"ד בכל אלו תנן, אפי' מה דלא אפשר מעכב. ותי'

קמיעין דשרי אפי' לצאת בהן בשבת
באתמחי גברא ואתמחי קמיע. (ב) הלוחש על
המכה בלא ריקה אסור, משום דאסור
להתרפאות בדברי תורה. (ג) רוקק על המכה
אין לו חלק לעוה"ב, משום דמזכיר שם
שמים אצל ריקה.

(יד) כיצד מהלכות- ע' בהג' ראמ"ה שתמה דהא
מי שקורא בפסוקים אצל נחמי' יראה שלא
הלכו זה אחר זה ולא זה כנגד זה, אלא א'
פנתה לימין משער האשפות עד שער המים,
והשנית פנתה לשמאל משער האשפות עד
שער הצאן. וכ' דעכצ"ל דהוספה שאני,
דהתם היו מקדשים מתחלה, או שעשו קודש
ממש, או עכ"פ כזכר לקידוש חדש, אבל לא
הי' באופן הוספה. ולכן, כיון שהיו צריכין
לעשות בין שתייהן המקום המקודש, פנתה זה
לימין וזה לשמאל. אבל כאן מיירי בהוספה,
וא"כ הולכין יחד, או זה כנגד זה או זה אחר
זה, כדי לקדש מקום הנוסף.

(טו) אמטו להכי פנימית נאכלת- הק' הרשב"א,
איך פנימית נאכלת, הרי עדיין לא הקיפה
החיצונה כל התוספת, וא"כ איך נתקדשה.
והוכיח מכאן דקמא קמא כי מקיף מתקדש,
ואין צריך לכל ההקפה כדי לקדש. אלא דהק'
דלכאו' הראשונה שיצאת נפסלה ביציאה,
וא"כ איך שוב מקדש, הרי אמרי' לעיל לענין
שתי הלחם דאם נפסלו אין שייך לקדש על
ידם, ומ"ש. ותי' דהתם שאני שנפסלו קודם
קידוש, אבל הכא "הכל בא כאחד", והוסיף
דלמסקנא ל"ק כלל, דהא הכל הי' ע"פ נביא.